

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ПОЛТАВСЬКА ОБЛАСНА РАДА

ПОЛТАВСЬКА ОБЛАСНА ВІЙСЬКОВА АДМІНІСТРАЦІЯ

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра політології, історії і філософії

ПОЛТАВСЬКИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ І ПРАВА ЗВО "ВІДКРИТИЙ
МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ "УКРАЇНА"

ПОЛТАВСЬКА ОБЛАСНА АСОЦІАЦІЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО
САМОВРЯДУВАННЯ

МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ: ВІТЧИЗНЯНИЙ І ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

Всеукраїнської науково-практичної конференції
з міжнародною участю

27 лютого 2025 р.
Полтава

УДК 342.25(477+4)(062)
М 65

Редакційна колегія:

Шаравара Тамара, завідувач кафедри політології, історії і філософії Полтавського державного аграрного університету доктор історичних наук, професор;

Макарець Світлана, доцент кафедри політології, історії і філософії Полтавського державного аграрного університету, кандидат історичних наук, доцент;

Приходько Сергій, доцент кафедри політології, історії і філософії Полтавського державного аграрного університету, кандидат політичних наук, доцент;

Усанов Ігор, доцент кафедри політології, історії і філософії Полтавського державного аграрного університету, кандидат філософських наук, доцент.

Затверджено до друку і поширення в мережі Інтернет вченою радою факультету обліку та фінансів Полтавського державного аграрного університету (протокол № 6 від 19.03.2025 р.).

УДК 342.25(477+4)(062)
М 65

Місцеве самоврядування: вітчизняний і європейський досвід: зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнародною участю (м. Полтава, 27 лютого 2025 р.).
Полтава : ПДАУ, 2025. 310 с.

На основі міждисциплінарного підходу розглянуто кардинальні суспільно-політичні зрушення на глобальному та локальному рівнях, проаналізовано соціально-економічні, культурні, освітні, правові, трансформаційні процеси й безпекові аспекти модернізації системи місцевого самоврядування на місцевому рівні.

Для науковців, викладачів, здобувачів вищої освіти, тих, хто цікавиться проблемами політичного життя в Україні та за кордоном.

Тези публікуються в авторській редакції. За науковий зміст і якість поданих матеріалів, наведені факти та статистичні дані відповідають автори, а також наукові керівники (для здобувачів вищої освіти).

© ПДАУ, 2025

© Автори статей, 2025

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ: ПОЛІТИКО-ПРАВОВІ ТА ФІНАНСОВО-МАТЕРІАЛЬНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ	12
Бацман Ольга ОСОБЛИВОСТІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В КРАЇНАХ ЄС З ОГЛЯДУ НА ДОСВІД НІМЕЧЧИНИ, ШВЕЦІЇ ТА ІТАЛІЇ	12
Войтенко Юрій КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВЗАЄМОДІЇ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ: ПОТОЧНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ	16
Дорогань Андрій Доля Валерій ЦЕНТРИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ ЯК ІНСТРУМЕНТ МІСЦЕВОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД.....	20
Загородня Альона ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ЯК ЗАПОРУКА МІЦНОЇ ДЕРЖАВИ І МІЦНОЇ ВЛАДИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ	23
Косаревич Назар БАЗОВІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ.....	25
Лісний Іван СПЕЦИФІКА ОБІГУ ОБЛІГАЦІЙ ТА ЇХ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ	29
Логовський Ігор ВИЗНАЧЕННЯ КОРДОНІВ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ РЕФОРМИ	32
Лозинська Тамара ОСНОВНІ НОВАЦІЇ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО СЛУЖБУ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ» ВІД 2 ТРАВНЯ 2023 Р.....	35
Лопушинський Іван НАРОДОВЛАДДЯ НА РІВНІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ: НОВАЦІЇ ЗАКОНОДАВЧОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....	40
Макарець Світлана Сидоренко Федір МЕХАНІЗМИ ВИРІВНЮВАННЯ МУНІЦИПАЛЬНИХ БЮДЖЕТІВ: ДОСВІД КРАЇН БАЛТІЇ	43
Паланиця Микола ПАРТНЕРСТВО БІЗНЕСУ І ВЛАДИ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ.....	46
Примуш Микола КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ.....	50
Приходько Сергій Шейко Сергій МІСЦЕВІ ВИБОРИ: ПОШУКИ ОПТИМАЛЬНОЇ МОДЕЛІ	53

Воробйова Людмила ВНЕСОК НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ ІМЕНІ М. В. ДОВНАР-ЗАПОЛЬСЬКОГО КНЕУ ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА В ДІЯЛЬНІСТЬ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ	232
Горло Наталя ЕКОЛОГІЧНА ПОЛІТИКА ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ (НА ПРИКЛАДІ ЗАПОРІЗЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ).....	239
Demianenko Oleksandra DECENTRALISATION OF THE SOCIAL PROTECTION SYSTEM IN UKRAINE: NEW REALITIES AND PROSPECTS	242
Зіньова Ольга МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ: ПРОБЕМИ ПІД ЧАС ВІЙНИ	245
Іванов Євгеній МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ	248
Ковальова Дар'я АНАЛІЗ КОМУНІКАЦІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ВЛАДА-ГРОМАДА НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ	251
Красилук Віктор ОСОБЛИВОСТІ МОДЕЛЮВАННЯ ПРОСТОРОВОГО РОЗВИТКУ ДЕОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД	255
Лахач Тамара Лукашов Віталій ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ЗМІНИ У РОБОТІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	258
Лукін Владислав РЕАЛІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ СТОЛИЦІ УКРАЇНИ – МІСТА КИЄВА ВІДНОСНО МЕШКАНЦІВ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ – ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ СИЛ ОБОРОНИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ЕМПІРИЧНИЙ ДОСВІД, ЗДОБУТКИ, ПОТОЧНИЙ СТАН	261
Мамонтов Ігор УДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВЧОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ ФОНДІВ ЖИТЛА ДЛЯ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ	265
Matsuka Viktoriia Horbashevska Maryna PUBLIC ADMINISTRATION IN RESTORING SERVICES IN DEOCCUPIED COMMUNITIES: CHALLENGES AND PROSPECTS	269
Мельник Людмила МЕНТАЛЬНЕ ЗДОРОВ'Я ЯК НЕВІД'ЄМНИЙ ЕЛЕМЕНТ РЕЗИЛЬЄНТНОСТІ ГРОМАДИ У ВОЄННИЙ ЧАС	272
Науменко Ольга РОЗВИТОК ЛІДЕРСТВА В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЗА УМОВ ВОЄННОГО СТАНУ	274

міжрівневого управління, а також на визначення ефективних стратегій розвитку громад, що сприятимуть відновленню в повоєнний період.

Джерела і література

1. Дуб А. Р. Ризики просторового розвитку територіальних громад і шляхи їх нівелювання. *Бізнес Інформ*. 2023. № 8. С. 78–85. URL: <https://surl.lu/ctfkci> (дата звернення: 14.02.2025).
2. Запатріна І. В., Шатковська А. О. Досвід післявоєнного відновлення міст світу: уроки для України. Проєкт USAID «Економічна підтримка України», 2023. 86 с. URL: <https://surl.li/giydmx> (дата звернення: 14.02.2025).
3. Моделювання просторового розвитку об'єднаних територіальних громад в Україні. Харків, 2023. 15 с. URL: <https://surl.li/ojihpw> (дата звернення: 14.02.2025).
4. Ivanova O., Laptiev V., Poliakova O. et al. Modeling Scenarios of Territorial Communities Spatial Development. *IEEE Xplore*. URL: <https://surl.li/mypuut> (дата звернення: 14.02.2025).

ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ЗМІНИ У РОБОТІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Лахач Тамара,

кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри політології, історії і філософії,
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава

Лукашов Віталій,

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 052 Політологія
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава

Актуальність дослідження трансформаційних змін у роботі місцевого самоврядування в умовах воєнного стану зумовлена її надзвичайною важливістю для розвитку довіри громадян як гаранта діяльності самоврядних інституцій. Однією з причин інтересу до трансформаційних змін у роботі місцевого самоврядування є забезпечення потреб населення громад в умовах війни.

В Україні з 2014 року місцеве самоврядування трансформується в рамках реформи децентралізації влади. Під основними поняттями ми розуміємо, що децентралізація – «процес передачі владних повноважень і бюджетних надходжень від центральних органів державної влади до органів місцевого самоврядування», а місцеве самоврядування – як «право територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища та міста – самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України» [2, с. 125].

І хоча децентралізаційні реформи до початку повномасштабного вторгнення та проведення бойових дій відбулися не в повному обсязі, однак це не завадило органам місцевого самоврядування зберегти на високому рівні діяльність державних і самоврядних інституцій. Ця реформа дійсно проявила свої позитивні моменти, дозволивши населеним пунктам спільно справлятися з проблемами, які сьогодні постають як ніколи гостро.

Однак, зміни у роботі місцевого самоврядування під час війни 2022–2025 років носять глибоко трансформаційний характер, який визначається низкою зовнішніх та внутрішніх факторів: окупація українських територій, поглиблення і розширення негативних тенденцій в економіці, політична доцільність, а не раціональність у прийнятті управлінських рішень, міграція населення, продовольче забезпечення, відновлення інфраструктури, тощо.

Варто відзначити, що першочерговою трансформаційною зміною у роботі місцевого самоврядування під час війни стало забезпечення максимальної підтримки та сприяння військовому командуванню у запровадженні та здійсненні заходів правового режиму воєнного стану. Згідно Закону України «Про правовий режим воєнного стану», окремо було створено військово-цивільні адміністрації на територіях де велися активні бої. Це дозволило місцевому самоврядуванню «перейти на воєнні рейки» та продовжити свою роботу.

Деякі повноваження місцевого самоврядування припинилися, деякі перейшли до державних органів влади. На час воєнного стану також були створені тимчасові спеціальні органи – обласні військові адміністрації (ОВА). У

свою чергу, військове командування разом із ОВА почали самостійно або із залученням органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування запроваджувати спільні заходи правового режиму воєнного стану.

Зокрема, дослідник Миколук А.В., посилаючись на Закон України № 2259-ІХ від 12.05.2022 року, виокремлює такі основні спільні заходи правового режиму воєнного стану:

- «1) встановлювати (посилювати) охорону об'єктів державного значення;
- 2) запроваджувати трудову повинність для працездатних осіб;
- 3) використовувати потужності та трудові ресурси підприємств;
- 4) примусово відчужувати майно, що перебуває у приватній або комунальній власності;
- 5) запроваджувати комендантську годину;
- 6) встановлювати особливий режим в'їзду і виїзду;
- 7) перевіряти документи у осіб;
- 8) забороняти проведення мирних зборів, мітингів, походів і демонстрацій, інших масових заходів;
- 9) регулювати роботу постачальників електронних комунікаційних мереж та/або послуг, поліграфічних підприємств, видавництв, телерадіоорганізацій, телерадіоцентрі та інших підприємств, установ, організацій і закладів культури та засобів масової інформації... та інше» [3, с. 70].

Така злагодженість різних органів влади у спільних заходах дозволила у короткий термін вирішити цілий ряд складних питань з-поміж яких найважливішими є вчасна організація оборони більшості населених пунктів України і якісне забезпечення необхідними ресурсами внутрішньо переміщених осіб. При цьому, органи місцевого самоврядування хоч і зазнали трансформаційних змін, проте суттєво розширили свої повноваження.

Підсумовуючи вищевикладене необхідно зазначити, органи місцевого самоврядування зазнали трансформаційних змін в умовах воєнного стану. Але це не завадило швидко адаптуватися і продемонструвати значний рівень ефективності при функціонуванні в умовах сьогодення. Розв'язання одночасно цілого ряду складних проблем, ефективність взаємодії між органами державної

влади, керівництвом територіальних громад та представниками громадських і волонтерських організацій дозволяє уникати різких криз в процесі забезпечення життєдіяльності громад. Це демонструє, що місцеве самоврядування є вагомим елементом і підтримує загальне функціонування держави. Набутий Україною за час війни трансформаційний досвід чітко проілюстрував цілий ряд переваг стимулювання самоорганізації населення перед централізацією управління.

Джерела і література

1. Кіріка Д. Проблеми демократичної трансформації державної влади в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 2. С. 26–28. URL: <https://surl.li/luiadb> (дата звернення: 21.02.2025).
2. Офіс Ради Європи в Україні. 08 червня 2023. URL: <https://surli.cc/selvbo> (дата звернення: 21.02.2025).
3. Миколук А. В. Робота органів місцевого самоврядування під час воєнного стану. *Таврійський науковий вісник. Серія: Публічне управління та адміністрування*. Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2022. Вип. 2. С. 67–73. URL: <https://surli.cc/xtrwaa> (дата звернення: 21.02.2025).

РЕАЛІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ СТОЛИЦІ УКРАЇНИ – МІСТА КИЄВА ВІДНОСНО МЕШКАНЦІВ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ – ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ СИЛ ОБОРОНИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ЕМПІРИЧНИЙ ДОСВІД, ЗДОБУТКИ, ПОТОЧНИЙ СТАН

Лукін Владислав,

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
спеціальності 052 Політологія

Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
м. Київ

Науковий керівник – **Тімашова Вікторія,**
доктор політичних наук, доцент
доцент кафедри політичних наук

Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
м. Київ

З початком повномасштабної військової агресії Російської Федерації проти України 24 лютого 2022 р. та запровадженням в Україні правового режиму